

Svatý Jan Nepomucký

Svatý Jan Nepomucký, národní patron Čech, patron Bavorska a mnoha měst po celém světě, je výraznou postavou českých dějin i celého evropského kulturního dědictví, jehož význam přesahuje do dalších světadílů.

Jan z Pomuku (dnešní město Nepomuk) byl generálním vikářem pražského arcibiskupa Jana z Jenštejna. Žil ve 14. století. Pro konflikt arcibiskupství s králem Václavem IV., který chtěl zasahovat do práv církve, byl roku 1393 Jan Nepomucký spolu s dalšími úředníky zajat a mučen. Ostatní byli propuštěni, Jan při mučení zemřel a jeho tělo shozeno z mostu do Vltavy. Janova mučení se účastnil sám král. Na základě této skutečnosti někteří historikové připouštějí možnost, že dalším z důvodů Janova mučení byla snaha krále vyvědět, z čeho se zpovídala jeho manželka, královna Žofie, jak praví legendy. Mučený Jan zpovědní tajemství nevyzradil.

Jan Nepomucký je tedy uctíván jako obhájce práv církve a strážce zpovědního tajemství. Pro své povahové vlastnosti a mučednickou smrt se sv. Jan stal patronem právníků, lodníků, vorařů, mlynářů a všech, kdo jsou nějak spojeni s vodou, symbolem mlčenlivosti, odvahy a spolehlivosti a strážcem mostů a tajemství. Lidé uctívali sv. Jana i jako ochránce před povodněmi. Jeho vyobrazení lze nalézt na mnoha místech v kostelech po celém světě. Svatojánské sochy jsou typickou součástí české krajiny, především na mostech. Úcta sv. Jana Nepomuckého se šířila dlouho před jeho svatořečením (1729); Janovy ostatky jsou od r. 1396 (tj. tři roky po jeho smrti) uloženy ve svatovítské katedrále v Praze, za zemského patrona byl považován již kolem r. 1600. Socha sv. Jana Nepomuckého stojící na Karlově mostě od roku 1683 poblíž místa, z něhož měl být shozen do řeky, se pak stala vzorem pro více než 30 000 soch, stojících na mostech téměř celé Evropy.

Pro historické nepřesnosti v kronikách a životopisech bylo v některých obdobích uctívání světce Jana Nepomuckého v českých zemích zpochybňováno, napadáno či dokonce zakazováno. Navzdory tomu přetrvalo až do dnešních dnů. Úcta ke sv. Janovi patří k duchovnímu a kulturnímu bohatství předků, které se snažíme uchovat pro další generace. V současné době se k Janově odkazu v jeho rodišti hlásí jen malá část obyvatel. Přispěly k tomu i různé filozofické směry a zejména snahy diktatur v průběhu 20. století vymýtit Janův kult (a křesťanství vůbec) z myslí a srdcí lidí žijících v jeho rodišti i v jeho rodné zemi. Nezahubily jej však zcela, neboť Bůh své věrné neopustil. Dnes jsme svědky toho, že se do Janova rodiště i do jeho rodné země vrací, co odsud vyšlo. Lidé z různých zemí především Evropy a Latinské Ameriky přijíždějí navštívit rodné město svatého Jana Nepomuckého, připomínají místním Janův odkaz, vznikají partnerství mezi městy, jejichž patronem je sv. Jan, mezinárodní projekty.

Svatý Jan je dnes opět tím, kdo spojuje a staví mosty mezi lidmi i mezi národy.

Náměty a inspirace pro vaši práci

Symbolika mostu mezi člověkem a Bohem, mezi lidmi i mezi národy

Další inspirací mohou být atributy, ctnosti či patronáty sv. Jana.

Janovy atributy

Atributy výhradní:

- **Pět hvězd (Objevily se na Vltavě nad místem, kde se zachytilo tělo sv. Jana Nepomuckého. Zároveň znamenají slovo TACUI - tj. mlčel jsem. Jsou i připomenutím pěti ran Kristových.)**
- **Jazyk (Symbol mlčení, uchování zpovědního tajemství)**
- **Most (Symbol propojení)**

Atributy obecné:

Palma, mlčení, kříž (většinou s tělem Kristovým), voda, kniha, chudáš, prosebník, Staroboleslavské palladium, oblečení kněze (sutana, nebo klerika, biret, alba, rocheta, cingulum, kanovnický plášť)

Ctnosti sv. Jana Nepomuckého

Podle personifikace ctností na náhrobku sv. Jana Nepomuckého to jsou:

- **Naděje** – symbolem je kotva (jako záchrana života v plavbě na rozbouřeném moři) a holubice (kterou Noe vypustil z archy a která se vrátila s olivovou ratolestí)
- **Statečnost, Síla** – symbolizovány například pilířem, pancířem či lví kožešinou
- **Mlčení** – symbolizované postavou s ukazováčkem před ústy, v pravici má visací zámek
- **Víra** - víru symbolizuje postava s křížem v ruce a vznášející se hostií ve zdvižené pravici
- **Láska** - pro jeho lásku k bližnímu, pomoc chudým a sirotkům, znázorněná například srdcem

Dalšími zobrazovanými ctnostmi bývají také Bázeň Boží (Pokora), Spravedlnost a Moudrost Boží.

Patronáty sv. Jana Nepomuckého

Národní patron Čech, patron Bavorska, patron města Nepomuku a dalších měst, patron řádu Tovaryšstva Ježíšova, patron kněží a zpovědníků, patron zpovědního tajemství (uchování zpovědního tajemství), patron ochrany mostů (sochy na mostech, značí i další patronáty související s vodou - lodníků, vorařů, rybářů a mlynářů - sošky obvyklé v mlýnících), patron proti povodním a přírodním pohromám či jinému nebezpečí z vody, patron všech vod, patron proti krupobití - chrání hrozny na vinicích, patron poutníků, cestování, bezpečného putování (sochy na rozcestí a u cest), patron šťastného návratu (sochy u začátků obcí), patron proti pomluvám, patron za mlčenlivost, patron dobrodinců, almužníků.

Více například na

<http://www.muzeumkarlovamostu.cz/>, <http://www.sjmn.cz/>
<http://www.msjn.cz/> <https://deti.vira.cz/clanky/jan-nepomucky>,
<https://svatojanskemosty.cz/pages/stjohn.html>

Voda

Voda představuje jednu ze základních složek na Zemi. Pokrývá téměř tři čtvrtiny povrchu zeměkoule. Živé bytosti se bez příjmu vody obejdou jen po omezenou dobu. V přírodě mluvíme o koloběhu, během něhož dochází ke změnám skupenství vody za přispění slunečního záření, gravitace a pohybu planety. Změny klimatu však jsou příčinou změn v koloběhu v mnoha regionech, projevující se zejména jako extrémní sucha a nedostatek vláhy, nebo naopak při vydatných deštích, sněžení či rychlém tání sněhu jako záplavy nebo sněhové kalamity.

V programu OSN Rozvojové cíle tisíciletí z roku 2000 se jako jeden bod objevuje snížení počtu lidí, kteří nemají přístup k pitné vodě, na polovinu. Ve vyspělých zemích byl přístup k pitné vodě, která se čistí mechanicky, chemicky a dalšími metodami, dosud relativně snadný. Odhaduje se však, že víc než miliarda lidí na světě se k nezávadné vodě nedostane. Problémy s dostatkem vody se přitom mohou v příštích desetiletích dotknout i vyspělých států Evropy. Už nyní se také některé regiony Čech a Moravy potýkají zejména v suchých měsících s výrazným úbytkem jejích zásob.

Voda jako celosvětově závažné téma a zároveň Janovo významné patrocinium byla vybrána jako aktuální téma Svatojánských mostů pro rok 2024.